

LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS

LIETUVOS
ISTORIJOS
METRAŠTIS

2005 metai

1

LITHUANIAN INSTITUTE OF HISTORY

THE YEAR-BOOK
OF LITHUANIAN
HISTORY

2005

1

VILNIUS 2006

LITAUISCHES INSTITUT FÜR GESCHICHTE

JAHRBUCH
FÜR LITAUISCHE
GESCHICHTE

2005

1

VILNIUS 2006

UDK 947.45

Li 237

Redakcinė kolegija:

Egidijus ALEKSANDRAVIČIUS

Vytauto Didžiojo universitetas

Alfonsas EIDINTAS

Vilniaus universitetas

Zigmantas KIAUPA (pirmininkas)

Lietuvos istorijos institutas

Česlovas LAURINAVIČIUS

Lietuvos istorijos institutas

Ingė LUKŠAITĖ

Lietuvos istorijos institutas

Bronius MAKASKAS

Lenkijos MA Istorijos institutas

Jolita MULEVIČIŪTĖ

Kultūros, filosofijos ir meno institutas

Edmundas RIMŠA

Lietuvos istorijos institutas

Jolita SARCEVIČIENĖ (sekretorė)

Lietuvos istorijos institutas

Vladas SIRUTAVIČIUS

Lietuvos istorijos institutas

Saulius SUŽIEDĖLIS

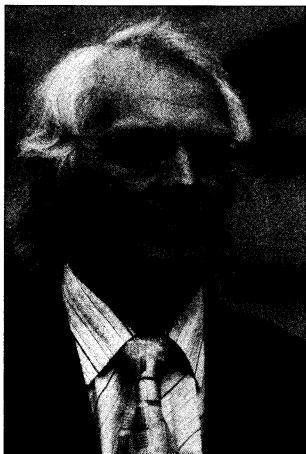
Milervilio universitetas

Redakcinės kolegijos adresas:

Kražių g. 5, 01108 Vilnius

<http://www.istorija.lt>

SUKAKTYS

PROFESORIUI VLADUI ŽULKUI – 60

Vladas Žulkus gimė 1945 m. balandžio 16 d. Telšiuose. 1962 m. baigęs Palangos vidurinę mokyklą kurį laiką (1962–1964) studijavo Kauno politechnikos institute. Paminklų konservavimo-restauravimo instituto Klaipėdos skyriuje, kuris vėliau buvo pervadintas į Klaipėdos restauravimo-projektavimo institutą, 1969 m. pradėjo dirbti jaunesniuoju moksliniu bendradarbiu.

Dirbdamas neakivaizdiniu būdu V. Žulkus studijavo Vilniaus universiteto Istorijos fakultete. 1976 m. baigęs studijas tapo diplomuotu istoriku-istorijos dėstytoju. Dirbdamas Paminklų konservavimo instituto Klaipėdos skyriuje V. Žulkus tapo vyresniuoju moksliniu bendradarbiu, o nuo 1979 m. buvo paskirtas archeologų grupės

vadovu. Derindamas praktinį archeologo darbą ir mokslines žinias V. Žulkus tęsė neakivaizdines studijas aspirantūroje SSSR Mokslų akademijos Archeologijos institute Maskvoje, vadovaujamas įžymaus profesoriaus V. Sedovo. Studijas sėkmingai baigė 1988 m., apgynęs istorijos mokslų kandidato disertaciją „Klaipėda ir jos regionas XI–XVII amžiais“.

1990-ųjų pradžioje V. Žulkus porą metų dirbo Mažosios Lietuvos istorijos muziejaus Klaipėdoje direktoriumi. Įkūrus Klaipėdos universitetą 1991 m. jis buvo vienas iš iniciatorių 1992 m. prie universiteto steigiant Vakarų Lietuvos ir Prūsijos istorijos centrą (nuo 2003 m. Baltijos regiono istorijos ir archeologijos institutas). Pradėjęs čia dirbti vyr. moksliniu bendradarbiu 1993–1997 ir 2001–2002 m. jis vadovavo šiai mokslo institucijai. 1998–2001 m. buvo Istorijos katedros vadovas. 1999 m. Lietuvos istorijos institute apgynė habilitacinį darbą „Kuršiai vakarinių baltų geležies amžiaus kultūroje ir visuomenėje“. 2000 m. V. Žulkui buvo suteiktas profesoriaus vardas, 2002 m. spalio 11 d. jis išrinktas Klaipėdos universiteto rektoriumi.

Moksliniai jubilato interesai gana platūs. Tai Vakarų baltų archeologija, kuršių žemių apgyvendinimo raida geležies amžiuje ir viduramžiais, Rytų Pabaltijo ankstyvieji miestai bei ryšiai su vikingų Skandinavija, Klaipėdos miesto istorija ir archeologija,

Palangos miesto ir Platelių apylinkių istorinė raida, povandeninė archeologija ir kt. Minėtą problematiką profesorius tiria jau daugelį metų, 30-ties metų mokslinio darbo archeologijos srityje sukaktį vainikuoja 4 individualios, 3 kolektyvinės monografijos ir beveik 100 mokslinių straipsnių.

A. Nikžentaitis, rašydamas pratarinę leidiniui, skirtam prof. Vlado Žulkaus 60-ties metų jubiliejui („Praeities puslapiai: archeologija, kultūra, visuomenė“, Klaipėda, 2005), jubiliatą priskyrė tai archeologų grupei, kurie savo tyrinėjimus visuomet apibendrina mokslinėmis studijomis. Tai liudija autoriaus monografijos, beje, vienintelės tokio pobūdžio lietuviškoje archeologinėje istoriografijoje, skirtos kuršių žemių, Klaipėdos ir Palangos istorinės raidos problemoms, plačiai remiantis archeologine medžiaga.

Mokslinės diskusijos dėl Lietuvos miestų atsiradimo pradžia reikėtų laikyti 1975 m. Vilniuje organizuotą seminarą-konferenciją „Lietuvos miestų genezės ir raidos problemos“ („Feodalinės Lietuvos miestų tyrinėjimai. Lietuvos TSR architektūros klausimai“, 1977, V (IV)). Šioje konferencijoje, kurios iniciatoriai buvo architektai-urbanistai, be istorikų dalyvavo ir keli archeologai, tarp jų – tik ką mokslininko karjerą pradėjęs jubiliatas. Todėl išties V. Žulkų pagrįstai galima vadinti vienu iš „miestų archeologijos“ Lietuvoje pradininku.

Dar vienas bruožas, pastebėtas A. Nikžentaičio, kad jubiliatas atlikdamas mokslinį tyrimą neapsiriboja vien tik senienų išorinių požymių ar fizinių parametrų analize, vadinamąja „centrimetrine archeologija“, jis puikiai sugeba archeologinę medžiagą interpretuoti svarbiausių to meto istorinių procesų kontekste. Archeologijos teorijos literatūroje tai vadinama „procesų archeologija“. Per procesus V. Žulkus sėkmingai bando rekonstruoti praeityje gyvenusių žmonių kasdieninį gyvenimą, ar tai būtų XVI a. Klaipėda, ar XVIII a. kuršių kaimas. Atliekant tokius tyrimus, be archeologijos žinių, reikia puikiai išmanyti istorinius šaltinius, mokėti juos skaityti ir interpretuoti praeities visuomenių materialinės kultūros liekanų kontekste.

Kalbant apie jubiliatą, be abejonės, reiktų užsiminti ir apie jo pomėgį – povandeninę archeologiją. Būtent V. Žulkaus pastangomis ši nauja mūsų archeologijos sritis įsitvirtino Klaipėdos universitete, kuris, beje, vienintelis Baltijos šalyse turi profesionalių povandeninių tyrimų bazę, o studentai mokomųjų praktikų metu gali susipažinti su po vandeniu slypinčiais archeologijos objektais.

Be akivaizdžių prof. Vlado Žulkaus mokslinių nuopelnų, į Lietuvos mokslo istoriją jis turėtų įeiti kaip žmogus, kurio iniciatyva ir pastangomis praktiškai plynoje vietoje ir nepalankiu humanitariniams mokslams metu Lietuvos periferijoje buvo įkurtas naujas mokslo centras – šiuo metu tai Baltijos regiono istorijos ir archeologijos institutas prie Klaipėdos universiteto. Baigdamas norėčiau jubiliatui palinkėti, kad su šiandieninėmis universiteto rektoriaus pareigomis susijęs darbas „surytų“ kuo mažiau laiko. Ir kad kuo daugiau jo liktų moksliniams tyrimams tiek ant žemės, tiek ir po vandeniu, nes 60 metų mokslininkui iš tiesų yra pats brandos amžius.

Romas J a r o c k i s